

A zöld építész

Török Péter tájépítész idén Ybl Miklós-díjat kapott. Olyan neves terek, parkok fémjelzik munkásságát, mint a Nemzeti Színház parkja, a Szent István Bazilika környezete, a szegedi Kárász utca–Klauzál tér, vagy a sárospataki várnegyed környezetrendezése.

Török Péter

Török Péter tájépítész 1982-ben végzett a Kertészeti Egyetem Táj- és Kertépítészeti szakán. Még egyetemista korában díjat nyert a kanadai British Columbia University kertépítész hallgatóknak kiírt világpályázatán. Szakdolgozatát a szobrászat és kertművészet kapcsolatáról írta.

Diplomával a zsebében néhány évig majdnem munkanélküliként élt, majd a Városépítészeti Tudományos Tervező Intézet Műemléki Irodájában talált állást.

Több mint 20 éve a Budapesti Műszaki Egyetem Lakóépület-tervezési Tanszékén tanít környezettervezést, illetve a Képzőművészeti Egyetemen is ad órákat. Tagja a Művészeti Alapnak. 1997 óta az Arborétum Kert- és Szépművészeti Társaságot vezeti.

1989-ben VÁTI nívódíjat, 2004-ben Budapest Építészeti Nívódíjat, Reitter Ferenc-díjat és Europa Nostra Díjat, 2005-ben Pro Architectura Díjat és idén Ybl Miklós-díjat kapott.

Végigjárta a hazai kastélykerteket. Szenvedélye az itáliai reneszánsz kertek. „A kert a kultúra része: múlandó, sebezhető alkotás. A kertek ápolása nem a kiválasztottak ügye, hanem mindannyiunké...” – írja a sárospataki várkertről szóló tanulmányában.

• *Az Ybl Miklós-díjat elsősorban építészek elismerésére alapították. Ön tájépítészként részesült az elismerésben, amire alig akad példa a díj történelmében.*

– A kertépítész is a térben dolgozik, munkája során az irányított figyelem tereit hozza létre. Az építészet, a szobrászat, a kertalkotás és a tájépítészet eredeti, ősi szimbiózisa már régen megszűnt, önálló műfajokká váltak. De a jó csilagzat alatt született alkotások bizonyosan e szakmák egymásra találásával jönnek létre, gondoljunk csak az igazán emlékezetes, megejtő szépségű kertek, tájak születésére: Hatsepsut sírtemplomától Hadrianus tiburi (Tivoli) kertjén át Neutra sivatagi tájáig.

• *Kertjeiben feltűnően sok az épített elem.*

– Munkáim – ha utcák, terek, parkok megtervezése a feladatom – valóban szorosan kötődnek az épített környezet-hez. Kastélyok, várak, magánvillák és belvárosi paloták megújításakor többnyire építésszel „dolgoztam”, legyenek azok ismeretlen középkori vagy reneszánsz elődök, vagy a nagy mesterek, mint Pollak Mihály, Hild József, vagy Ybl Miklós. Alkotótársaim főként építésszel és szobrászok.

Munkáim a szépség láttatására tett kísérletek, ilyenformán ürügyek. „Álmod úgy válsul meg, ha szánss időt a szépre”, prédikálta Assisi Szent Ferenc, „Forma dat esse rei” – tanította Aquinói Szent Tamás. Mondhatnánk mindezt Aristotelestől Dosztojevszijen át Roselliniig úgy is: már csak a szépség mentheti meg a világot. Én is legtöbbször így gondolom. Nekem elsősorban ezért fontos a kerttervezés.

A földműves, a kertész a szépség robotosa. Áhítattal csodálom a munkájukat. Megtervezik mikor, mit és hová ültetnek, milyen rendben, milyen sorközökkel dolgoznak. Miközben munkájukat rendszerezik, arányokat hoznak létre. Az első földműves, aki beosztotta a vetemények sorközeit, már mindenki számára fölismerhető geometriai rendet hozott létre a tájban. A földművelés rendjéből születtek meg az első díszkertek. A földművelés rendje szépséggé magasztosul, József Attilával szólva „ahol a szabadság a rend, mindig érzem a végtelemt”.

Amíg a földműves az ősi gesztusokkal építkezik, a kertépítész ennél kimódoltabb, mondhatni rafináltabb eszközökhöz is nyúl, manipulál, irányítja lépteinket: átvezet vizeken, zöld sivatagokon, klorofill oázisokon, szobrok, fények, árnyékok közt.

• *Munkái kivétel nélkül mind közparkok, terek.*

– Majdnem. Terveztem a Duna-parton „mikrotájnyi” kertet a színház köré, a pannonhalmi apátságban a hospodárnak nevezett dombházat, tengerparti táj kultúrtájja alakítása is volt már feladatom Itáliában, és terveztem szilvafákkal kipontozott kaszá-

lórétet középkori templom körül.

Olyan helyen szívesebben dolgozom, ahol nap mint nap mindenki számára hozzáférhető a munkánk. Ha koncertre megyek, jó látni, hogy a Nemzeti Színház kertjében, a zikkurat tetején mindig vannak látogatók. A zárt magánparkok és a villakertek világa csak nagyritkán ejt kísértésbe. De öröm, ha évtizedek után is megkeresnek, és elmondják, hogy például Pécsen a libanoni cédrus már kihízta a kertet.

• *Viszontagságos múltat tudhat maga mögött egyik legismertebb munkája, a Nemzeti Színház parkja.*

– Minden munka viszontagságos. Az igazi gondot ott látom, hogy a kertértés európai hagyományai eltűntek a hazai

A szakmámat nem szakmabelieknek tanítom.

kultúrából. A színházkertben rengeteg a múltra, a kertalkotás ősi tradícióira való utalás. Ha igaz a tétel, mely szerint „színház az egész világ”, akkor legyen igaz, hogy a színház is kert, és a kert is színház, életünk zöld kerete, élő díszlete.

• *Talán a legnagyobb ellenkezést a zikkurat nevű piramisszerű építmény váltotta ki.*

– Ez előtt magam is értetlenül állok. Bornemissza Anna lefordította a 16. században élt Olivier de Serres A Földművelés színháza című könyvét, amelyben a zikkurat illusztráció valószínűleg nem okozott megütközést. Ugyanígy Párizsban, a viták ellenére bátran megépítették a Louvre pirami-

sait, hiszen a Monceau park „piramisa” is jó ideje ismert.

Itália kertművészet-történetének izgalmas fejezete a teatro di verzura-k, azaz a zöld színházak tervezése. Itthon, Csákváron a színházrajongó Esterházy gróf kastélyszínházának olasz díszlettervezővel alakította ki a kertjét.

Sajnos az ítések nem a kerteket, hanem az azzal kapcsolatos verbális műfajt művelik. Miközben a „hivatalosak és a hivatottak” egymással küzdenek, közben elvész a kert. Isteni szerencse, hogy legalább a földműves nem lamentál, ha kell vet, ha kell arat, és a paraszti kertkultúra hagyományai nem tűntek el.

• *Miért lett hajó alakja a kertnek?*

- Amikor felkértek a Nemzeti Színház parkjának a megtervezésére, már javában folyt az építkezés. Épült egy olyan épület, aminek semmi köze nem lehetett a folyóhoz, holott annak a partján áll. Úgy gondoltam, „ráültetem” a színházat egy hajóra. A kertművészet-történetnek is nagy, visszatérő toposza a hajó.

Az egyiptomi kertábrázolásoktól a manierista kutakon át, a Temzéig hajózhatunk, hogy az eredeti előadás szerint a vízen hajózva halljuk Händel vízi zenéjét. És „a hajó megy”, Fellininél, a képzeletünkben, és már a színdarabokba is beépült díszletként.

Sok vitánk volt a kiterjedt vízfelülettel kapcsolatban is. Végül tűzivíz-tározóként elfogadták, a távhő hulladék hőjével télen is melegen tartható vízparterre-t. Telente sirályok, vadkacsák pihenőhelyévé válik a gőzölgő tó.

Szerettem volna, hogy ne csak a színházba járó emberek menjenek oda ki, hanem a környékeliek is. Ez részben, úgy érzem, sikerült.

• *Miért csak részben?*

- A Művészetek Palotája és a színház között nem park, hanem parkoló épült. Torz maradt a kert, megcsúfolt a táj. A MUPA padjai hátat fordítanak a színházkertnek, a színház

parkolóját „ismeretlen tettek” sövényvel kerítették be, és bizonyára soha át nem ültethető fákkal szegélyezték, tudatosan felborítva a tervezői elképzelést.

• *Másik, sok viszontagságot megélt terve a Budai Várkert.*

- Sajnos a várkertet összekapcsolták a Honvéd Főparancsnokság épületével, noha attól földrajzilag is elkülönül. Így a kert sorsa, úgy tűnik, az épület sorsát cipeli.

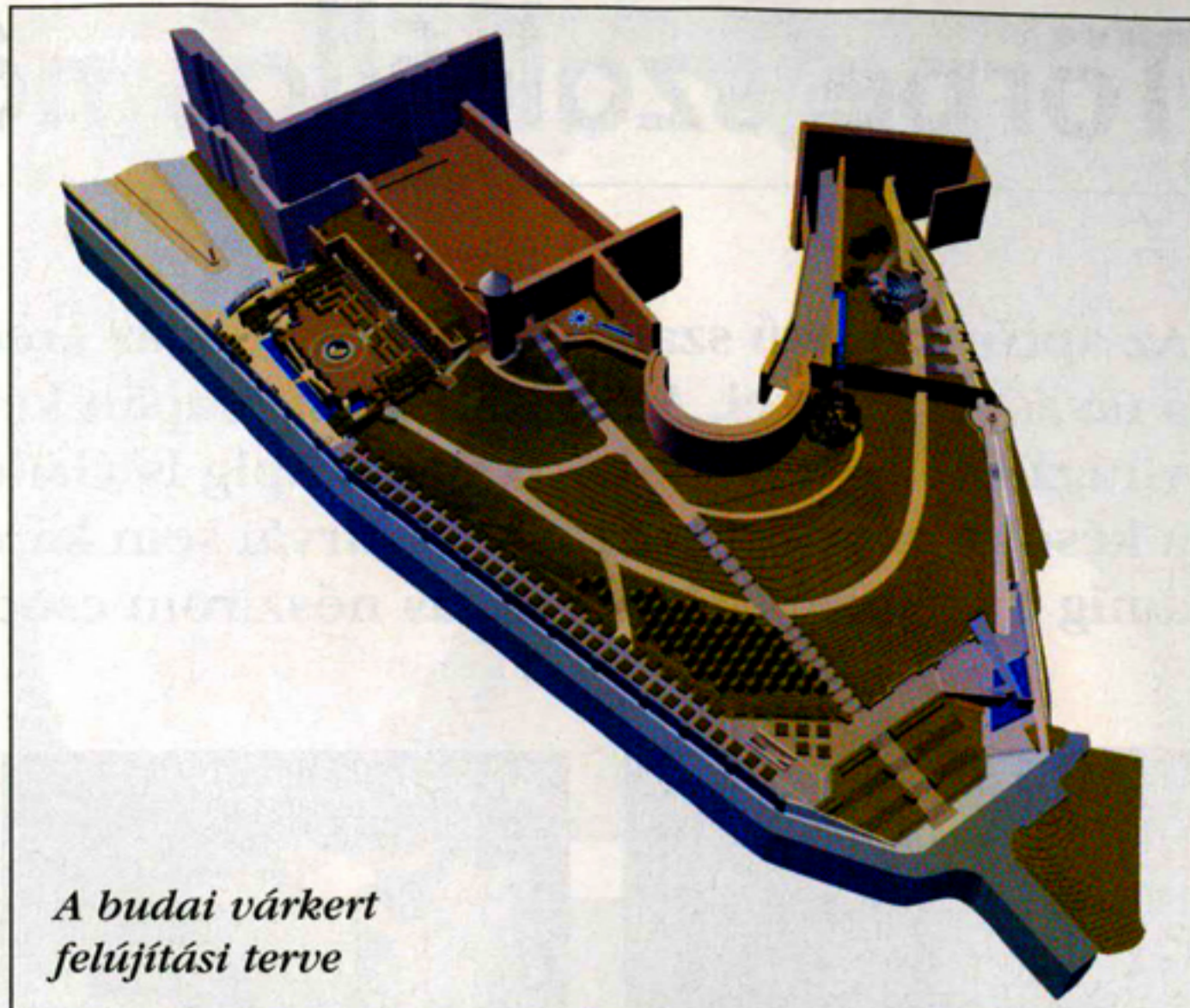
A várkert történetének kutatása szolgált a legtöbb meglepetéssel: Amerikából előbb kaptam CD-n archív fotókat a kertről, mint az itthoni levéltárakból. Azt is meg kellett tudnom, hogy a régészeti kutatók egyes eredményeit szerzői jog védi. No comment.

Egyelőre minden csak papíron várakozik.

• *Hol tanít?*

- A Képzőművészeti Egyetemen Kő Pál „kőkatedráján”, és a Műszaki Egyetemen. A szakmámat nem szakmabelieknek tanítom. A Corvinus Egyetem diákjai csak lopva mernek eljönni hozzám, de ők legalább velem beszélnek, és nem rólam. Jó dolog építészhallgatókkal dolgozni. És nekik sem árt Voltaire Candide-jának igazsága: „műveljük kertecskénket”.

Algeier Wendy

A budai várkert felújítási terve

▲ *Ósi emberi vágy, hogy felmenjünk a magasba, és onnan nézzünk szét. A Nemzeti Színház kertjében épült zikkuratból ezt megtehetjük*

A kecskeméti Rákóczi út felújítási koncepcióterve